КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

БЕКИТИЛДИ
Кыргыз Республикасынын
билим берүү жана илим
министрлигинин
Буйругу №__863/1_____
«___10___»___май____2022ж.

Каттоо номери 8
Код 200724

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ОРТО КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮСҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ

Кесиптиги: 111101 – "Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу"

Квалификациясы: фермер

Бишкек 2022

1- бөлүм. Жалпы жоболор

1. 111101. “Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу” боюнча азыркы Мамлекеттик билим берүү стандарты орто кесиптик билим берүү КР “Билим берүү тууралуу” мыйзамына ылайык жана башка Кыргыз Республикасынын билим берүү тармагындагы жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн аныкталган ченемдик актылар менен иштелип чыккан.

2. Азыркы орто кесиптик билим берүүсүнүн Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр колдонулат:

- **сабактардын цикли** – көрсөтүлгөн максаттарга жана окутуунун жана тарбия берүүнүн жыйынтыгына карата аныкталган логикалык бүтүмү бар окуу сабактарынын жыйындысы же билим берүү программасынын бөлүгү;
- **модуль** – көрсөтүлгөн максаттарга жана окутуунун жана тарбия берүүнүн жыйынтыгына карата аныкталган логикалык бүтүмү бар окуу сабактарынын бөлүгү;
- **компетенция** – аныкталган тармакта, анын эффективдүү жемиштүү ишмердүүлүгү үчүн керек болгон окуучунун (окутулуп жаткан), билим алуу даярдыгына карата алдын ала берилген социалдык талап (ченем):
- **кредит (зачеттук бирдик)** – негизги адистик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу өлчөмү;
- **окутуунун жыйынтыгы** - негизги билим берүү программасы/модулу аркылуу окутуунун жыйынтыгында алынган комптенциялар;

Учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу анын мыйзам ченемдүү уюштуруу формаларынан көз каранды эмес, көрсөтүлгөн кесиптиги боюнча техниктерди даярдоодогу орто адистик билим берүү программаларын ишке ашыруудагы баардык орто кесиптик билим берүү окуу жайларына милдеттүү болуп саналат.

Кесиптик стандарт – ишмердүүлүгүнүн түрүнөн көз каранды болбогон, ар кандай уюмдун штатында ээлеген ордуна карата укугуна ылайык, кызматкердин квалификациясынын деңгээлинин сапатын сүрөттөгөн жана анын мазмуну жана сапатына карата айкындалган кесиптик ишмердүүлүк түрүнүн талаптарынын алкагында аныкталган негизги ченемдик документ.

Учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартын ишке ашыруу менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдары үчүн милдеттүү болуп саналат.

2 - бөлүм. Колдонуу тармагы

3. Учурдагы Мамлекеттик билим берүү **111101. "Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу"** кесиптиги боюнча орто кесиптик билим берүү милдеттендирилген, КР аймагындагы менчик формасынан жана ведомстволук таандыгынан көз каранды эмес, ылайык келген кесиптигине карата лицензиясы бар, жана жалпы кесиптик билим берүүсүн ишке ашыруу үчүн өзүнүн ченем, эрежелер жана талаптарын көрсөтөт, учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандарты Кыргыз Республикасындагы өздөрүнүн уюмдашкан укук формаларына, лицензиясы жана мамлекеттик аккредитациясына (аттестациясына) карабастан негизги баардык орто адистик билим берүү уюмдарынын негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүдөгү баалоо сапатынын уюштурулган методикалык документинин иштелмеси болуп саналат.

4. 111101. "Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу" кесиптиги боюнча Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары:

- берилген кесиптиги боюнча негизги адистик билим берүү программаларын ишке ашырууга укугу бар орто адистик билим берүүнүн билим берүү уюмдарынын администрациясы жана педагогикалык курамы;
- берилген кесиптиги боюнча негизги адистик билим берүү программаларын боюнча өзүнүн окуу ишмердүүлүгүн сапаттуу ишке ашырууга жооптуу студенттер;
- адистик ишмердүүлүгүнө ылайыкталган алкактагы жумуш берүүчүлөр жана кесип ээлеринин бирикмелери;
- Кыргыз Республикасын билим берүү алкагындагы аткаруу бийлигинин борбордук мамлекеттик органынын көрсөтмөсү боюнча даярдалган негизги билим берүү программаларынын иштелмеси менен жабдыган, окуу-методикалык кеңештер;
- орто кесиптик билим берүүнү каржылоо менен жабдыган, аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдары;
- орто адистик билим берүү алкагында сапатын көзөмөлдөө жана аккредитациясын, аттестациясын ишке ашырган орто адистик билим берүү системасындагы мыйзамдардын сакталышын көзөмөлдөөнү камсыз кылган мамлекеттик аткаруу бийлигинин ыйгарым укуктуу органдары;
- билим берүү программаларынын жана уюмдарынын аккредитациясын ишке ашырган аккредитациялоо агенттиктери.

3 - бөлүм. Кесиптиги боюнча даярдоонун жалпы мүнөздөмөсү

5. 111101. "Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу" кесиптиги боюнча негизги адистик билим берүү программасынын формалары:

- күндүзгү;

- күндүзгү-сырттан;
- сырттан;

6. Окутуунун күндүзгү формасында Негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүсүнүн ченемдик мөөнөтү окутуунун күндүзгү формасында өздөштүрүүсүнүн ченемдик мөөнөтү жалпы орто билиминин базасында - 1 жыл 10 айдан кем болбошу шарт. Бул кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө негизги жалпы билиминин базасында көрсөтүлгөн өздөштүрүү мөөнөтү 1 жылга көбөйтүлөт.

7. Интеграцияланган орто кесиптик билим берүү программасындагы жалпы билим берүү программасынын жалпы орто билимин (10-, 11-класстар) өздөштүрүүдөгү жалпы орто билими тууралуу документ (аттестат) берилбейт, ал эми предметтер боюнча алган баалары орто кесиптик билими тууралуу документке (диплом) коюлат.

8. Абитуриент төмөнкү мамлекеттик үлгүдөгү документтердин бирөөсү болуусу кажет:
- жалпы орто билими тууралуу аттестаты;
- негизги жалпы билими тууралуу күбөлүгү.

9. Негизги кесиптик билим берүү программасынын орто кесиптик билимин өздөштүрүүсүнүн ченемдик мөөнөтү окутуунун күндүзгү – сырттан (кечки) жана сырттан окуу формасынын жана да окутуунун ар кандай формасы болгон учурда жана дистанттык билим берүү технологиясын колдонууда колледж аркылуу күндүзгү окутуу формасын өздөштүрүүгө карата мүмкүн болгон 6 айга көбөйтүлөт.

Башка адистиктер боюнча орто кесиптик билим алуу учурунда өзүнчө сабактар (модулдар) жана (же) өзүнчө өздөштүрүлгөн (өткөн) практикалар боюнча толук жана тандалган кайра тапшыруусунун жыйынтыктары менен кайра тапшыруу жыйынтыктары боюнча орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырган билим берүү уюму.

Негизги кесиптик билим берүү программасынын орто кесиптик билимин өздөштүрүүсүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү өзүнчө укук-ченемдик актыларды бекитилет.

Күндүзгү кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүнүн эмгек сыйымдуулугу 120 кредиттен кем эмес.

10. Күндүзгү окуу формасы боюнча орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу окуу жылына кеминде 60 кредитке барабар. Бир академиялык семестрдин эмгек сыйымдуулугу окуу процессинин эки семестри менен 30 кредитти түзөт.

Бир кредит (зачеттук бирдик) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичинде аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү кирет).

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда негизги

кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу окуу жылы үчүн 45тен кем эмес кредитти (зачеттук бирдик) түзөт.

11. Инсанга билим жана тарбия берүү алкагында **111101. “Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу”** негизги кесиптиги боюнча окутуунун программасынын максаттары.

Билим берүү алкагында **111101. “Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу”** негизги кесиптиги боюнча окутуунун программасынын максаты болуп:

- айыл чарба тармагында өсүмдүк өстүрүү, мал чарбасы, экономика жана айыл чарбасын механикалаштыруу боюнча билими бар, коммуникативдик, мобилдүү жана моралдык сапаттарга ээ, өз алдынча чечим кабыл алууга, маалыматты чогултууга жана талдоого жөндөмдүү жалпы адистерди даярдоо.

Инсанга тарбия берүү алкагында **111101. “Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу”** кесиптиги боюнча орто кесиптик билим берүү максатында студенттердин:

- максаттуулук жана уюшкандык;
- эмгекчилдик жана жоопкерчиликтүүлүк;
- жарандык милдет, мамилечилдик жана толеранттуулук;
- алардын жалпы маданиятын жогорулатуу сапаттарын түзүү болуп саналат.

12. 111101 - «Чарбаны уюштуруу жана башкаруу» адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин багыты:

- айыл чарбасындагы процесстерди уюштуруу, башкаруу, талдоо;
- дыйкан чарба жүргүзүү;
- айыл чарбасындагы ишкердик.

13. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин объекттери.

111101 - «Чарбаны уюштуруу жана башкаруу» адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин объекттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- өсүмдүк өстүрүү жана мал чарбачылыгы;
- дыйкан, фермердик ишканалар;
- айыл чарба кооперативдери.

14. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин түрлөрү:

- өндүрүштүк-технологиялык;
- уюштуруучулук жана башкаруучулук;
- административдик-чарбалык.

15. Бүтүрүүчүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн маселелери. Бүтүрүүчү негизги ишмердиктин талаптарына ылайык, ар кандай менчик формасындагы айыл чарба ишканаларында ишкер катары айыл чарба продукциясын өндүрүүнү жана сатууну уюштуруу боюнча кесиптик ишмердүүлүккө даяр болууга тийиш:

- өндүрүштүк-технологиялык - өндүрүш каражаттарын уюштурууга жана тандоого, чийки заттарды жана жабдууларды пайдаланууга байланышкан иштерди аткаруу;

- **уюштуруучулук жана башкаруучулук** - ага бекитилген участокто иштин бардык түрлөрүн аткаруу; өндүрүштүк иштерди пландаштыруу жана уюштуруу; иш кагаздарын жүргүзүү;
- **административдик-чарбалык** - мүлктү пайдалануудан, товарларды сатуудан, жумуштарды аткаруудан же кызматтарды көрсөтүүдөн системалуу түрдө пайда алуу.

16. 111101 - «Ферманы уюштуруу жана башкаруу» адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүргөн бүтүрүүчү даярдалат:
- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууга;
- тездетилген программалар боюнча тиешелүү профилдеги жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүү:
- 610200 «Агрономия»
- 610600 «Айыл чарба продукциясын өндүрүү жана кайра иштетүү технологиясы»
- 610300 «Агроинженерия»

4 - бөлүм. Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу шарттарына жалпы талаптар

17. Орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырып жаткан билим берүү мекемелери, кесиптиги боюнча өз алдынча негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгат. Негизги кесиптик билим берүү программасы кесиптиги боюнча квалификациясынын улуттук алкагында, квалификациясынын тармактык алкагында, эмгек рыногунун талаптарын эске алуу менен Мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык иштелип чыгат.

Орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырып жаткан билим берүү мекемелери 5 жылда бир жолудан кем эмес негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиянын жана социалдык чөйрөнүн өркүндөшүн эске алуу менен билим берүү сапатынын кепилдигин камсыз кылуу боюнча багыттоого ылайык жаңылап турууга милдеттүү:
- бүтүрүүчүлөрдүн сапаттуу даярдыгын камсыз кылуунун стратегиясынын иштелмесин;
- билим берүү программасынын мезгилдүү рецензенттөөдө, мониторингдеринде;
- студенттердин билгичтиктеринин жана билим деңгээлин баалоодогу обьективдүү процедураларынын, так макулдашылган критерийлердин негизинде бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларынын иштелмелерин;
- сапаттуу жана компетенттүү окутуучулардын курамын камсыз кылуусун;

- ишке ашырылып жаткан баардык билим берүү программаларынын жетишээрлик ресурстарынын, алардын сапаттуу пайдалануусунун, анын ичинде окуучулардан сурам жүргүзүү жолдору аркылуу көзөмөл жүргүзүүсүн камсыз кылуусун;
- өзүнө өзү текшерүү жүргүзүүнүн макулдашылган өз ишмердүүлүгүн баалоо критерийлерине (стратегиясына) жана башка билим берүү уюмдары менен салыштырмалоону тез-тез өткөрүп туруусун;
- коомчулукту өзүнүн ишмердүүлүгүнүн, пландарынын, окуу жаңылыктарынын жыйынтыктары жөнүндө маалымат берип туруусун жанылап турууну;
- Окуучуларды аттестациялоо үчүн билимин, билгичтигин жана өздөштүргөн компетенцияларын баалоого керек болгон баалоо каражаттарынын фонду түзүлөт. Баалоо каражаттарынын фонду циклдык предметтик комиссиясынын отурумунда, усулдук кеңештин отурумунда талкууланат жана окуу иштери боюнча директордун орун басары аркылуу бекитилет.
- Мамлекеттик (жыйынтыктоочу) аттестациялоо үчүн баалоо каражаттарынын фонду колледждин жана жумуш берүүчүлөрү менен биргеликте талкууланат жана колледж менен бекитилет.

18. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо аларды учурдагы, аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоону,

Студенттерди учурдагы аттестациялоо орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан белгиленген (педагогикалык кеңеш тарабынан бекитилет) модулдук-рейтингдик баалоо тутумунун негизинде окуу семестринде жүргүзүлөт.

Студенттерди аралык аттестациялоо ар бир семестрдин аягында өткөрүлөт жана бардык дисциплиналар боюнча жыйынтыктоочу баа (сынактык баалар) семестрдеги учурдагы аттестациянын жыйынтыгы боюнча коюлат.

Студенттерди учурдагы, аралык аттестациялоо жана бүтүрүүчүлөрдүн жеке жетишкендиктеринин тийиштүү негизги кесиптик билим берүү программасынын этап-этаптык же жыйынтыктоочу талаптарына ылайыктуулугуна жыйынтыктоочу аттестациялоо үчүн баалоо каражаттарынын, анын ичинде типтүү тапшырмалар, тесттер, тесттер негиздери түзүлөт. Билимди, көндүмдөрдү жана алынган компетенциялардын деңгээлин баалоого мүмкүндүк берүүчү модулдук тесттер баалоо каражаттарынын негиздери орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялоо Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталган тартипте жүргүзүлөт.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда бүтүрүүчүлөрдүн жалпы компетенцияларын калыптандырууда орто

кесиптик билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун мүмкүнчүлүктөрү (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү, өзүн өзү уюштуруу жана өз алдынча башкаруу, системалык-ишмердүүлүктүү мүнөздөгү) аныкталышы керек. Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- алардын социалдык-маданий чөйрөсүн калыптандырууга;
- инсандын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл шарттарды түзүүгө;
- окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин өнүктүрүүгө, анын ичинде студенттердин өз алдынча башкаруусун өнүктүрүүгө, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук-чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун иштерине катышуусуна көмөк көрсөтүү.

20. Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасы студенттин тандоосу боюнча сабактарды камтууга тийиш. Окуучунун тандоосу боюнча сабактарды түзүүнүн тартиби кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун педагогикалык кеңеши тарабынан белгиленет.

21. Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттерге алардын окуу программасын түзүүгө катышуунун реалдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу;
- негизги кесиптик билим берүү программасын түзүүдө студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштыруу;
- студенттер тандап алган дисциплиналар алар үчүн милдеттүү болуп санала тургандыгын жана алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбоого тийиш экендигин түшүндүрүүгө.

22. Студенттер негизги кесиптик билим берүү программасында каралган, студенттин тандоосу боюнча окуу дисциплиналарын өнүктүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын чегинде конкреттүү дисциплиналарды тандап алууга укуктуу.

23. Окуучулар кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттө аткарууга милдеттүү.

24. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда натыйжаларга жетишүү үчүн студенттер студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук-чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү аудиториялык жана класстан тышкаркы (өз алдынча) окуу иштеринин бардык түрлөрүн кошкондо, жумасына 45 саат өлчөмүндө белгиленет. Күндүзгү окуу формасы үчүн жумасына аудиториялык сабактардын көлөмү адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен, ар бир окуу

дисциплинасын окууга бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 35% кеминде Мамлекеттик билим берүү стандарты тарабынан аныкталат.
Окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштөөгө бөлүнгөн сааттарга ошол окуу дисциплинасы (модуль) боюнча экзаменге даярдануу үчүн каралган убакыт кирет.

26. Күндүзгү - сырттан (кечки) окуу формасында аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына 16 сааттан кем эмес болууга тийиш.

27. Дистанттык окутууда студентке жылына 150 сааттан кем эмес өлчөмдө окутуучу менен окуу мүмкүнчүлүгү камсыз кылынууга тийиш.

28. Окуу жылында каникул убактысынын жалпы көлөмү 10 жуманы, анын ичинде кышкысын эки жумадан кем эмести түзүүгө тийиш.

5-бөлүм. Негизги кесиптик билим берүү программасына карата талаптар

29. 111101. "Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу" кесиптигинин бүтүрүүчүсү негизги кесиптик билим берүү программасынын максатына жана кесиптик ишмердүүлүгүнө ылайык, Учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартынын 11 жана 15 пункттарында көрсөтүлгөндөй, төмөнкү компетенцияларга ээ болуусу керек:

а) жалпы компетенциялар (ЖК):

ЖК1. Өздүк ишмердүүлүгүн уюштурууну, кесиптик тапшырмаларды аткарууда методдорду жана ыкмаларды тандоо, алардын сапапттуулугун жана эффективдүүлүгүн билүү;

ЖК2. Кесиптик маселелерди, стандарттык жана стандарттык эмес кыйгайларда жаралган маселелерди чечүү, жоопкерчилик жана демилге көрсөтүү;

ЖК3. Өз алдынча изденүү, кесиптик тапшырмаларды эффективдүү аткаруу, кесиптик жана инсандык өсүп өнүгүү үчүн заманбап билим алуунун жана маалымат технологиясын колдонуу менен жаңы билим алууга умтулуу;

ЖК4. Кесиптик ишмердүүлүктө коммуникативдик-маалыматтуу технологияны колдонуу;

ЖК5. Команда менен иш алып баруу, жетекчилик, клиенттер, коллегалар менен эффективдүү сүйлошүү;

ЖК6. Команданын мүчөлөрүнүн (кол алдында иштегендер) иши жана алардын жумуш ордунда окуусу, тапшырманын аткаруу жыйынтыгына жоопкерчиликти алуу;

ЖК7. Өздүк жана кесиптик өнүгүүнү башкаруу, кесиптик ишмердүүлүктө эмгек шартынын, технологиянын өзгөрүүсүнө калыптануу;

ЖК8. Чакан коллектив менен иштөөдө уюштурууучулук-башкаруучулук ишине даяр болуу;

б) Кесиптик ишмердүүлүктө негизги түрлөрүнө карата кесиптик компетенциялар(КК):

Өндүрүштүк-технологиялык ишмердүүлүгү:

КК1. Чакан ишканаларды жана адамдарды башкаруу.

КК 2. Айыл чарба продуктыларын өндурүүдө прогрессивдүү технологияны колдонуу.

КК 3. Чарбанын өндүрүштук ишин жакшыртуу үчүн жердин, малдын, айыл чарба шаймандарынын абалын жана аларды пайдалануунун экономикалык көрсөткүчтөрүн эксплуатациялоонун жүрүшүндө аныктайт.

КК 4. Айыл чарба өндүрүшүнүн процессинде механикалаштырылган жумуштардын прогрессивдүү технологиясын колдонуу, нормативдик документация менен иштөө.

КК 5. Машиналарды жана механизмдерди ремонттоону жана техникалык жактан тейлөөнү камсыз кылуу.

КК 6. Айыл чарба продуктыларын өндурүүдө технологиялык режимдердин бузулушунун, продукциянын брактуулугунун, сырьёлордун, материалдардын, энергиянын өндүрүмсүз чыгымдалышынын жана башка коромжолуктардын себептерине талдоо жургузүү.

Уюштуруу жана башкаруу иш-чаралары

КК 7. Жабдууларды жана айыл чарба машиналарын эксплуатациялоо жана ремонттоо боюнча иш пландарын жана графиктерин түзүү.

КК 8. Жерди, малды, айыл чарба техникасын өндүрүмдүү пайдалануу, тейлөө боюнча ишти уюштура билүү.

КК 9. Өсүмдүк жана мал чарбачылыгындагы технологиялык процесстерге байкоо жүргүзүү.

КК 10. Менчиктин ар кандай формасындагы ишканаларда чакан бригаданын ишин уюштуруу.

КК 11. Айыл чарба жумуштарын аткаруу үчүн чарбанын машиналарга, жабдууларга, жаныбарларга, үрөнгө жана башкаларга болгон муктаждыгын аныктоо жана технологиялык операцияларды ишке ашыруунун планын иштеп чыгуу;

КК 12. Рыноктун абалына көз салыңыз, өндүрүштү кайра профилдөөдө ийкемдүүлүктү жана эффективдүүлүктү көрсөтүңүз.

КК 13. сатып алуу чыгымдарын жана айыл чарба продукциясын сатуудан түшкөн кирешени аныктоо;

Администрациялык-чарбалык иштер:

КК 14. Айыл чарба продукциясын өндүрүү, сактоо жана кайра иштетүү боюнча экономиканы башкаруунун башкаруучу жана аткаруучу функцияларын ишке ашырууга;

КК 15. Өндүрүштүк аймактагы иштерди башкаруу;

КК 16. Ишкананын материалдык-техникалык базасын чыңдоо**;**

30. Орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы төмөнкү блоктордон жана окуу циклдеринен турат:

1-блок “Сабактар (модулдар)”:

1 - жалпы гуманитардык цикл;

2 - математикалык жана табигый илимдер цикли;

3 – кесиптик цикл;

4 – дене тарбия;

2-блок “Практика”;

3-блок “Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация”;

Орто кесиптик окуу жайлар Мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык негизги билим берүү программасын иштеп чыгат жана квалификациясынын улуттук алкагына ылайык окутуунун жыйынтыгына жетишүүсү үчүн жоопкерчиликти алат.

Негизги билим берүү программасынын ар бир блогуна кирген сабактардын топтому (модулдар) жана алардын иш өлчөмүн орто кесиптик билим берүү окуу жайы квалификациясынын улуттук алкагында каралгандай, окутуунун жыйынтыктарынын топтомунун көрсөтмөсүндөгү өздөштүрүлгөн жыйынтыктарына карата болгон блоктун өлчөмү үчүн талаптарды эске алынуусу менен өз алдынча аныктайт.

Негизги кесиптик билим берүү программасы Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим тармагындагы ыйгарым укуктуу органы менен аныкталган милдеттүү болгон жалпы гуманитардык циклдын сабактарынын , сабак тизмесин жана иш өлчөмүн ишке ашыруусун камсыз кылат.

Көрсөтүлгөн сабактардын мазмуну жана аларды ишке ашыруу тартиби туура келген кесиптиги боюнча орто кесиптик билим берүүсүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты менен көрсөтүлөт.

31. Сабактардын ар бир цикли базалык (милдеттүү) жана элективдик бөлүктөргө ээ болууга милдеттүү. Элективдик бөлүк сабактардын базалык бөлүгүнүн мазмунунда аныкталган билимин, билгичтигин жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө жана тереңдетүүгө мүмкүнчүлүк берет. Элективдик бөлүк адистик билим берүү программасы ишке ашырылып жаткан орто кесиптик билим берүү окуу жайынын бөлүмдөрүнө карата берилет.

Милдеттүү бөлүктүн өлчөмү, Мамлекеттик аттестациясынын өлчөмүн кошпогондо, негизги билим берүү программасынын жалпы өлчөмүнүн 50 % ашпоосу керек.

Орто кесиптик окуу жайлары негизги билим берүү программасы боюнча алардын психофизикалык өсүүсү жана социалдык адаптациялануу өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен, ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жактарга (алардын арызы боюнча) окутуу мүмкүнчүлүгүн берүүсү керек.

32. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууну окутулуп жаткан дисциплинанын профилине ылайык келген базалык билими бар, илимий жана (же) илимий-методикалык ишмердүүлүк менен системалуу түрдө алектенген профессордук-окутуучулук курам камсыз кылууга тийиш.

Кесиптик циклдин педагогдору тиешелүү адистик же окуу багыты боюнча жогорку кесиптик билимге ээ болууга тийиш.

Кесиптик циклдин мугалимдеринин сапаттык курамын баалоодо 10 жылдан ашык стажы бар өндүрүштүк кызматкерлер эске алынат.

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу ар бир студенттин негизги кесиптик билим берүү программасынын дисциплиналарынын толук тизмеси боюнча түзүлгөн маалымат базаларына жана китепкана фонддоруна жетүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга тийиш. Кесиптик орто билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун окуу программасы лабораториялык семинарларды жана практикалык көнүгүүлөрдү камтууга тийиш.

Студенттерди негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияттары жана/же электрондук адабияттар менен камсыз кылуу стандартка ылайык келиши керек - бир студентке 0,5 нуска. Билим берүү маалымат булактары заманбап талаптарга жооп бериши керек. Окуу процессинде мыйзам актылары, ченемдик документтер, кесиптик багыттагы мезгилдүү басылмалардын материалдары колдонулушу керек.

34. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму орто билим берүүнү ишке ашыруучу билим берүү уюмунун окуу планында каралган студенттерди лабораториялык, дисциплинардык жана дисциплиналар аралык даярдоонун, практикалык даярдоонун бардык түрлөрүн камсыз кылуучу материалдык-техникалык базага ээ болууга тийиш. Колдонуудагы санитардык жана өрт коопсуздугунун эрежелерине жана ченемдерине ылайык келген кесиптик билим берүү программалары эки сменалык сабактарды эсепке алуу менен бир окуучуга пайдалуу аянт 7 чарчы метрден кем эмес болушу керек.

Кабинеттердин,
лабораториялардын, устаканалардын жана башка имараттардын
ҮЛГҮЛҮҮ ТИЗМЕСИ

а) жалпы билим берүү цикли боюнча:

- Кыргыз тили жана адабияты (окуу маалыматтык стенд, көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Орус тили жана адабияты (окуу маалыматтык стенд, көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Чет тили (лингофондук жабдылыш, окуу маалыматтык стенд, көрсөтмө куралдар, сөздүк, интернетке чыгуу менен өздүк компьютер(1:12));
- Математика (жалпы көрсөтүлүүчү техникалык жабдуу, окуу маалыматтык стенд, интерактивдик көрсөтмө);
- Кыргызстан тарыхы (көрсөтмө куралдар);
- Манас таануу (көрсөтмө куралдар, “Манастын” бардык томдору, иллюстрациялар);

- Социалдык-экономикалык сабактар (көрсөтмө куралдар);
- Информатика (компьютердик жана мультимедийлик интернети менен жабдуулар (1:12), принтер, сканер, кулакка салып уккучтар);
- Тарых (көрсөтмө куралдар);
- География жана экология (көрсөтмө куралдар, дүйнө картасы);
- Физика (көрсөтмө куралдар, приборлор);
- Химия (көрсөтмө куралдар, приборлор);
- Баштапкы аскердик даярдык (көрсөтмө куралдар);

б) кесиптик цикли боюнча:

- Инженердик чийүү (чийүү үчүн стол, маалыматтык стенд жана газеттер);
- Тармактар экономикасы жана менеджмент (окуу маалыматтык стенд);
- Жолдо жүрүү эрежелери (окуу жана көрсөтмө куралдар: жол белгилери, жол белгилеринин жана жөнгө салуу каражаттарынын жайгашуусу, жолдо жүрүү эрежелери, аптечка);
- Метрология, стандартташтыруу жана азыктарды сертификатташтыруу (нормативдик жана закондуу иш кагаздары, ченемдик бирдиктер, ангстрем, мирометр, нутрометр);

Лабораториялар:

- Электротехника жана электроника (лабораториялык стенддер, ченемдик бирдиктер, токтун трансформатору);
- Техникалык механика (окутуу моделдери, майда жабдыктар, чийүү үчүн стол);
- Тоют өндүрүү (окуу – маалыматтык стенддер)
- Тракторлор жана автомобилдер (бөлүнгөн трактор, трактор жана автомобилди окутуу моделдери боюнча түзүлүштөрдүн окуу көрсөтмө куралдары);
- Турмуш-тиричилик коопсуздугу, экология жана эмгекти коргоо (көрсөтмө стенддер, басма пособиелер, компьютердик жана мультимедиялык жабдуулар);
- Айыл чарба машиналары жана мал чарбачылык боюнча жабдуулар (айыл чарба машиналардын техникалык тейлөөсү боюнча окуу маалыматтык стенд, мал чарбачылык боюнча жабдуулар);
- мал чарба продукциясын өндүрүү технологиясы (айыл чарба жаныбарларынын моделдери, сүттүн тазалык даражасын, сүттүн майлуулугун аныктоочу приборлор);
- өсүмдүк өстүрүүчү продукцияны өндүрүүнүн технологиясы (була материалы, гербарийлер, минералдык жер семирткичтердин түрлөрү, гербициддер, пестициддер);
- айыл чарба продукциясын сактоо жана кайра иштетүү (кесүүчү столдор жана шаймандар, тоңдургучтар, муздаткычтар, эт туурагычтар, сабагычтар, блендер, мештер, мештер, мештер, миксер);
- Компьютердик класстар (ГИС программалары: ArcGIS, QGIS, AutoCAD).

Семинарлар:
- окуу-өндүрүштүк цехтер;
- окуу-өндүрүштүк объекттер;
- машина короосу;
- машыгуу полигону;
- автотрактордук жол;

Жалпы имараттар:
- спорттук зал;
- кең профилдеги ачык стадион;
- китепкана (электрондук китепкана, интернетке кирүүчү окуу залы (1:1));
- аудитория;
- Фельдшердик-акушердик пункт.

1-тиркеме

Орто кесиптик билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын түзүмү

<table>
<tr><th colspan="2" rowspan="2">Орто кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасынын түзүмү</th><th>Негизги билим берүү программасынын көлөмү жана анын кредиттердеги окуу циклдери</th></tr>
<tr><td>1 жыл 10 ай</td></tr>
<tr><td>1-блок</td><td>I. Жалпы гуманитардык цикл
II. Математикалык жана табият таануу цикли
III. Кесиптик цикл</td><td>99</td></tr>
<tr><td></td><td>Дене тарбия (көрсөтүлгөн семестрлерде жумасына 2 саат)</td><td>3-5 семестр</td></tr>
<tr><td>2-блок</td><td>Практика</td><td>15</td></tr>
<tr><td>3-блок</td><td>Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялоо</td><td>6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Орто кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасынын көлөмү</td><td>120</td></tr>
</table>

Тиркеме 2

Орто кесиптик билим
берүүсүнүн үлгү болуучу окуу планы

адистиги: 111101. “Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу”
квалификация: фермер
окутуунун ченемдик мөөнөтү: 1 жыл 10 ай

№	**Окуу сабактардын аталышы (анын ичинде практикалар)**	Жалпы эмгек сыйымдуулугу		Семестрдин болжолдуу бөлүнүшү			
		Кредит менен	Саат менен	3-семестр	4-семестр	5-семестр	6-семестр
				Жуманын саны			
				15-18	15-18	15-18	15-18
1 Блок	**1. Жалпы гуманитардык илимдер цикли**	**18**	**540**				
	Базалык бөлүгү	**15**	**450**				
	Кыргыз тили жана адабияты	3	90	x	x		
	Орус тили	2	60	x			
	Чет тили	2	60	x			
	Кыргызстандын тарыхы	3	90		x		
	Кыргызстан географиясы	2	60		x		
	Манас таануу	2	60	x			
	Кыргызстан географиясы	3	90		x		
	Элективдик бөлүгү	3	90	x	x		
	Бардыгы:	**18**	**540**				
	2.Математикалык-табигый илимдер цикли	**6**	**180**				
	Базалык бөлүгү	**4**	**120**				
	Кесиптик математика	2	60	x			
	Информатика	2	60		x		
	Элективдик бөлүгү	2	60	x	x		
	Баардыгы:	6	180				
	3. Кесиптик цикли	**75**	**2250**				
	Базалык бөлүгү	**60**	**1800**				
	Метрология, стандартташтыруу жана сертификатташтыруу	**3**	**90**	**x**			
	Электроника жана электротехника	**4**	**120**	x	x		

	Геология, курулуш материалдары жана конструкциялары	**6**	**180**		х	х	
	Географиялык маалыматтык системалар түзүлүштөр жана жерди жакшыртуу, калыбына келтирүү жана коргоо маалыматтык камсыздоо	**4**	**120**				х
	Техникалык механика	**3**	**90**	**х**			
	Электротехника жана электроника	**3**	**90**	**х**			
	Материал таануу	**3**	**90**	**х**			
	Чарбаны уюштуруу жана инженердик жактан камсыз кылуу	**3**	**90**	**х**			
	Айыл чарба өсүмдүктөрүн өстүрүү технологиясы	**6**	**180**		**х**	**х**	
	Тоют өндүрүү	**6**	**180**			**х**	**х**
	Өсүмдүктөрдү сактоо жана кайра иштетүү технологиясы	**6**	**180**		**х**	**х**	
	Мал чарбачылыгынын продукциясын өндүрүш технологиясы	**6**	**180**			**х**	**х**
	Кесиптик ишмердүүлүктү укуктук камсыздоо	**2**	**60**		**х**		
	Айыл чарба техникасынын негиздери	**2**	**60**		**х**		
	Айыл чарба машиналарын, тракторлорун, автомобилдеринин эксплуатациялоо жана түзүлүшү	**4**	**120**			**х**	
	Айыл чарба машиналары жана мал чарба жабдууларын	**4**	**120**				**х**
	Жол кыймылынын эрежелери	**2**	**60**			**х**	
	Турмуш – тиричилик коопсуздугу	**3**	**90**			**х**	
	Тармактардын экономикасы	**2**	**60**			**х**	
	Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар	**2**	**60**		**х**		
	Элективдик бөлүгү	**15**	**450**	**х**	**х**	**х**	**х**
	Баардыгы:	**75**	**2250**				

	4. Дене тарбия*		**жумасына 2 саат**				
2 Блок	**5. Практика****	**15**	**450**		x	x	x
	1. Фермердик чарбаны уюштуруу жана инженердик жактан камсыздоо	**1**	**30**		x		
	2. Өсүмдүктөрдү өстүрүү технологиясы	**2**	**60**		x		
	3. Тоют өндүрүү	**2**	**60**				
	4. Айыл чарба продукциясын сактоонун жана кайра иштетуунун технологиясы	**2**	**60**				x
	5. Мал чарба продуктыларын ен-дуруунун технологиясы	**1**	**30**			x	
	6. Машиналардын, тракторлордун, айыл чарба машиналарынын прибору, иштеши	**1**	**30**				
	7. Өндүрүштүк практика	**6**	**180**				x
3 - БЛОК	**6. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация**	**6**	**180**		x		x
	Сынактардын саны (максимум)			4	4	4	4
	Курстук иштердин/долбоорлордун саны				1	1	
	Негизги билим берүү программасынын жалпы иш сыйымдуулугу	**120**	**3600**	30	30	30	30

(*) Дене тарбия жалпы иш ченемине кирбейт

(**) Практикалардын саны жана түрлөрү орто кесиптик окуу жайлардын кесиптиктеринин спецификасына карата берилет.

(***) Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация орто кесиптик окуу жайдын кароосу менен жүргүзүлөт

Учурдагы **111101. “Фермердик чарбаны уюштуруу жана башкаруу”** адистиги боюнча КР орто кесиптик билим берүүсүнүн Мамлекеттик билим берүү стандарты базалык билим берүү окуу жайында - К.И. Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин Султан Ибраимов атындагы Агротехникалык колледжинин Окуу – усулдук кеңешинде иштелип чыкты.

ОУКтун төрагасы, К.И. Скрябин атындагы А.Ш. Иргашев
Кыргыз улуттук агрардык университетинин
окуу иштер боюнча проректору,
профессор, в.и.д.

ОУКтун төрагасынын орун басары, А.С. Осмонова
Султан Ибраимов атындагы
Агротехникалык колледжинин мүдүрү

ОУКтун жооптуу катчысы, Ч.Р.Ибраимова
Султан Ибраимов атындагы
Агротехникалык колледждин
окуу иштери боюнча
мүдүрдүн орун басары

ОУКтун мүчөлөрү:
1. Секция башчысы, айыл чарба илимдеринин доктору, К.И. Скрябин атындагы КУАУнун топурак таануу жана агрохимия кафедрасынын профессору
Н.А. Карабаев
2. Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин агрардык факультетинин доценти, ф.и.к.
М.У. Конурбаев
3. К.И. Скрябин атындагы КУАУнун атайын сабактарынын окутуучусу.
Е.Б. Капарова
4. С.Ибраимов атындагы Агротехникалык колледжинин айыл чарба адистиктери бөлүмүнүн башчысы
З.А. Исаева
5. Султан Ибраимов атындагы Агротехникалык колледжинин методикалык иш боюнча инспектору
Е.В. Лазаревич
6. «Алиева» жеке өндүрүшүнүн директору
Л.Т. Касиев